

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. IV. An Deus certò præsciat futura contingentia, & libera, in eorum
veritate objectiva?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

habet fundamentum in re: non tamen debet admitteri prioritas instantis in quo, in ordine ad intellectum divinum, & fundata in ipso objecto. Nam ut egregiè dicit D. Thomas loco supra citato, in Deo non concipitur actus liber ut egressurus, sed ut egrediens: sicut à causa agente in actu secundo, non concipitur effectus egressurus, sed actu egrediens: unde sicut licet principium actuale operationis, sit prius illà, prioritare naturæ, & instantis à quo; operatio tamen non est, nec concipi potest ut futura respectu illius, quia existit in eodem instanti cum illa: prioritas enim à quo, non est prioritas durationis, & existentiae, sed causalitatis tantum, & naturæ. Ita similiter, cum actus liberi sint posteriores necessarii, secundum instans tantum à quo, & non in quo, non possunt esse, nec concipi ut futuri, saltem ab intellectu divino.

101 Dices: Si actus liberi sint in eodem instanti in quo sunt necessarii, sequitur quòd Pater æternus producendo Verbum, sua decreta, & in illis creaturas ut futuras cognoscat, & sic quòd Verbum Divinum procedat ex cognitione futurorum: quod est contra communem Theologorum sententiam.

Respondent Salmanticenses ubi supra, negando sequelam Majoris, quia cum Verbum Divinum sit ens omnimodè necessarium, duo requirit ex parte cognitionis à qua procedit: primum quidem, quòd talis cognitio in eodem signo in quo prædictum Verbum intelligitur procedere. Secundum, quòd illa sit de objecto omnino necessario, non verò contingenti, aut libero; ac prinde quòd sit cognitio simpliciter necessaria: quod secundum deest divinæ cognitioni, ut terminatur ad actus liberos ipsius Dei, & ita prædicti actus, & eorum cognitio, se habent merè concomitanter ad productionem Verbi Divini, nec formaliter ad illam concurrunt. Ut in Tractatu de Trinitate dicemus.

Disp.
9 art.
3.

102 Ad tertium, Negandum est suppositum Antecedentis, in quo supponitur quòd Deus, antecedit sua decreta libera, aliquà prioritare in quo, & non solam à quo. Si verò Antecedens intelligatur de signo rationis à quo, negandum est istam propositionem, *Deus non decerneret creare mundum, esse falsam*: quia cum Verbum decerneret, aut non decerneret, significet de futuro, & actus divinæ voluntatis, quò Deus determinatur, sit ei præsens in omni signo in quo (eò quòd mensuratur æternitate, & intuitivè ab illo cognoscatur) oportet ut respectu intellectus divini semper sit falsa illa propositio de futuro, *Deus decerneret*; ac prinde ejus contradictoria, nimirum, *de futuro non decerneret*, semper vera. Adde quod, falsum est quod supponit Suarez in argumento: unam scilicet ex propositionibus contradictoriis de futuro contingenti, esse determinatè veram, & alteram determinatè falsam, in signo antecedenti divinum decretum, de quo fusè articulo sequenti.

103 Ad ultimum nego Minorem: Ad cujus primam probationem dicendū est, Deum cognoscere per scientiam simplicis intelligentiæ, suum decretum ut possibile; sumendo possibile improprie, & largo modo: secus si in propria & stricta significatione, usurperetur. Possibile enim potest sumi duobus modis: primò improprie, & in ampla quadam significatione; prout scilicet significat illud quod absolutè non repugnat. Secundò proprie & strictè, & prout denotat illud

A quod continetur solùm in potentia causæ, omnino indifferentis & indeterminatæ ad ejus productionem. Quamvis ergo divina decreta possint dici possibilea primo modo, quia non repugnant esse (in quo etiam sensu, divina essentia, attributa, divinæ personæ, & omnia quæ sunt in Deo, possibilea dici possunt.) in secunda tamen acceptione divina decreta non possunt esse, nec cognosci à Deo ut possibilea: ad hoc enim necessarium esset, ut Deus cognosceret in aliquo signo, & instanti rationis in quo, & non solùm à quo, suam voluntatem, ut omnino indifferentem, & indeterminatam ad futuritionem, vel non futuritionem rerum: quod repugnare jam ostendimus.

B Ad secundam probationem Minoris principalis, respondeo primò negando Antecedens: Supposito enim quòd Deus ab æterno creasset Angelum diligentem, ejus dilectio non posset ab illo cognosci ut futura, quia essentia Angeli esset eà tantum prior, prioritare à quo, quæ (ut ostendimus) non sufficit ad futuritionem, etiam virtuales.

C Secundò, dato & non concesso Antecedente, negatur Consequentia & paritas. Ratio disparitatis est, quia in tali casu, substantia Angeli, ejusque dilectio, per accidens tantum mensurarentur æternitate, tanquam mensurà non sibi proprià, & essentiali: At verò divinum decretum, mensuratur æternitate, tanquam mensurà proprià & sibi essentiali.

ARTICULVS IV.

An Deus cerò præsciat futura contingentiæ, & libera in eorum voluntate objectivæ

§. I.

Proponitur status questionis.

Notandum primò: Duplicem à Philosophis distingui veritatem, unam formalem quæ residet in intellectu cognoscente; alteram objectivam, quæ est in ipso objecto cognito, & quæ consistit in connexionè prædicati cum subiecto quæ si sit necessaria, & fundata in natura, & quidditate objecti, propositio quæ illam enuntiat, dicitur necessaria, & æternæ veritatis: in autem contingens, & proveniens ab extrinseco, vocatur de futuro contingenti.

Notandum secundò, sive potius supponendum, Propositiones de futuro contingenti, esse determinatè veras, aut falsas ab æterno, pro omni instanti reali: quia nullum potest assignari instans reale, in quo Deus non se determinaverit, absolute, vel conditionatè, circa futuritionem, vel non futuritionem omnium rerum possibileum, mediante decreto absoluto, vel conditionato: unde dependenter à tali decreto, ab æterno in Deo existente, res omnes contingentes, & libera, sunt ab æterno determinatè futura, vel non futura, & consequenter propositiones de illis enuntiatæ, determinatè veræ vel falsæ in omni instanti reali. Hoc tamen non obstante, Theologi distingunt in Deo duo signa vel instanta rationis (abstrahendo ab eo quòd sunt instanta rationis in quo, vel solùm à quo) in quorum priori Deus intelligitur in sua natura constitutus, cum suis attributis essentialibus, & ut cognoscens omnia possibilea per scientiam simplicis intelligentiæ, nihil tamè adhuc determinans circa futuritionem.

§. II.

Vera Sententia stabilitur, & autoritate Aristotelis
& D. Thomae firmatur.

futuritionem, vel non futuritionem rerum. In A
secundo vero concipitur in Deo decretum, quò
se liberè determinat ad illas producendas in ali-
qua differentia temporis, vel ad illas relinquen-
das in statumera possibilitatis. Queritur ergo,
an in illo primo signo rationis, in quo adhuc
non concipitur in voluntate divina decretum
absolutum, vel conditionatum, circa futuritio-
nem, vel non futuritionem rerum contingentium,
illa fiat determinatè futura, vel non future,
absolutè, vel conditionatè; & propositiones de
illis enunciatae determinatè verae, vel falsae? Sive
quod idem est, an futuritio determinata rerum
contingentium, earumque veritas objectiva, sit
dependens, vel independens à divino decreto? B
Si enim ab illo non dependeat, erit eo prior, &
illud antecedens; si autem dependeat, erit eo
posterior, & subsequens ad illud.

106 Notandum tertio, Quod sicut quando dicitur,
quod alter oculus est necessarius ad videndum,
hoc potest intelligi duobus modis: primo
utly alter supponat determinatè, & pro aliquo
in particulari, & individuo: secundò, ut supponat
confusè, & indeterminatè, pro aliquo, qui-
cumque ille sit, vel dexter vel sinister, ut explica-
ritur in Logica. Ita similiter, quando quaeritur
an aliqua ex propositionibus contradictoriis de
futuro contingenti, sit vera vel falsa, ante decre-
tum, hoc potest intelligi, vel de aliqua in deter-
minatè, & confusè, quacumque illa sit, vel de a-
liqua determinatè, in particulari, & individuo.
Si quaestio in primo sensu intelligatur, extra du-
bium & controversiam est, aliquam ex propo-
sitionibus contradictoriis de futuro contingenti,
indeterminatè & confusè, debere esse veram,
vel falsam: id est ambas non posse esse simul ve-
ras, & simul falsas. Unde solum est difficultas, &
controversia inter Theologos; an aliqua deter-
minatè, in particulari, & in individuo, v.g. hæc
Antichristus erit. Petrus convertetur, habeat deter-
minatam veritatem objectivam, ante decretum
& prædefinitionem voluntatis divinae, in qua
Deus certò cognoscat futura contingentia & li-
beta.

107 Partem affirmativam tenent communiter
Recentiores extra Scholam D. Thomae. Sententiam
tamen negativam expressè tradit Aristoteles
cap. 8. Perihierm. D. Thomas ibidem lectio-
ne. 11. omnèque ferè antiqui Aristotelis Inter-
pretes: Ammonius, Averroës, Boëtius, Julius
Paccius, aliique Peripatetici, in illum locum:
quibus ex Recentioribus subscribunt Fonseca
4. Metaph. cap. 7. in explanatione textus, & 3. In-
stitutionum cap. 6. Henriques Tomo 2. lib. de
ultimo fine hominis cap. 4. Bellarminus lib. 2. de
gratia & libero arbitrio cap. 4. & 15. Toletus ad
cap. 8. Perihierm. aliique plures. Eandem senten-
tiam tuetur Scotus in 1. dist. 39. quaest. 1. §. Viso de
contingentia rerum, ubi hæc scribit: In illo primo
instanti antecedenti decretum) non sunt vera con-
tingentia, quia nihil est tunc per quod habeant verita-
tem determinatam: postea autem determinatione vo-
luntatis divinae, jam sunt vera, videlicet pro illo secundo
instanti. Quò nihil clarius & expressius in fa-
vorem nostrae sententiae dici
potest.

Dico igitur: Propositiones de futuro con- 108
tingenti, ante decretum, nullam habere ve-
ritatem objectivam determinatam, in qua Deus
futura contingentia, vel libera certò cognoscat.
Ita (ut dixi) expressè docet Aristoteles 1. de in-
terpret. cap. 8. ubi loquens de futuris contingen-
tibus, quæ talibus, & prout continentur in suis
caulis indifferentibus, ansequam salvà eorum
indifferentiã, ad illorum productionem deter-
minentur; ac proinde loquens implicite & vir-
tualiter de illis, ut præcedunt efficaciter decretum
Dei, quò causæ prædictæ determinantur, in i-
so capitis exordio, sic ait. In usigitur quæ sunt,
& fuerunt, necesse est affirmationem, vel negationem,
veram vel falsam esse. In singularibus autem, atque
futuris, non similiter sese res habet, &c. Quæ ver-
ba exponens Divus Thomas ibidem lect. 13. hæc
scribit: In præteritis & præsentibus necesse est quod
altera oppositarum determinatè sit vera, & altera
falsa, in quacumque materia: sed in singularibus quæ
sunt de futuro, hoc non est necesse, quod una sit deter-
minatè vera, & altera falsa; & hoc quidem dicitur,
quantum ad materiam contingentem. Idem docet
in 1. sent. dist. 38. quaest. 1. art. 5. ad 2. his verbis.
Futurum contingens non est determinatè verum ante
quam fiat, quia non habet causam determinatam. Et
quaest. 16. de malo art. 7. Ea, inquit, quæ sunt ad u-
trumlibet, non possunt præcognosci in suis causis deter-
minatè, sed sub disjunctione: utpote quia erunt vel non
erunt, sic enim habent veritatem. Videndus est etiam
in hac parte quaest. 16. art. 7. ad 3. ubi expres-
sissimè loquitur.

Ex quibus habes Gabrielem Vazquem, & ali- 109
os Recentiores, non solum malè de Aristotele
mereri, sed etiam in D. Thomam graviter pec-
care, dum asserunt Aristotelem errasse, in eo
quod docuit propositionum contradicentium
de futuro contingenti, neutram esse determina-
tè veram, vel falsam: quia (inquiunt) per hoc
certam, & infallibilem futurorum contingen-
tium præscientiam Deo denegavit. Patet, in-
quam, hanc responsionem non solum esse fri-
volam, sed etiam S. Doctore injuriosam. Si enim
in hoc errasset Aristoteles, non debuisset S. Tho-
mas ei adherere, ejusque sententiam sequi, sed
potius illum corrigere, ac emendare. Præter-
quam quod, malè omnino discurrunt illi Au-
thores, dum ex eo quod Aristoteles docuit con-
tradicentium de futuro contingenti neutram
esse determinatè veram, vel falsam, inferunt il-
lum Deo certam futurorum notitiam abstulisse.
Aliud enim est, quod Deus futura contin-
gentia ante decretum, & determinationem suæ
voluntatis non cognoscat: cum pro eo priori
non sint determinatè vera, nec proinde cogno-
scibilia; & aliud quod ea absolutè non præsciat,
nec prævideat; & si ex primo posset deduci se-
cundum, eodem modo posset quis inferre, in
Deo nullam esse libertatem, quia in eo signo ra-
tionis, in quo actus notionales, & necessarii in
Deo concipiuntur, nullum in eo intelligitur li-
bertatis exercitium. Item ex eo sequeretur,
Deum non esse omnipotentem, nec justum, nec
misericordem; quia in eo signo rationis, in
quo concipimus divinam naturam, ut est intra
propriam lineam, præcise per intellectum attri-
butis,

butis, non apprehendimus in illo omnipotentiam, nec iustitiam, aut misericordiam. Denique in Deo non esset Trinitas Personarum, quia in illo signo rationis, in quo divina natura, abstractis per intellectum personalitatibus, apprehenditur, nullæ in eo concipiuntur relationes, aut personæ, vel actus notionales.

110 Non valet etiam aliorum responsio, qui dicunt Aristotelem & D. Thomam non negare unam ex propositionibus contradictoriis de futuro contingenti esse determinatè veram, quoad se, & respectu intellectus divini, sed solum quoad nos, & respectu intellectus humani, cui talis veritas occulta & incognita est. Non valet, inquam, hæc elusio: Tum quia, juxta illam, discrimen quod Aristoteles & D. Thomas inter propositiones de futuro contingenti, & de præterito statuunt, subsistere nequit, cum non solum propositiones de futuro contingenti, sed etiam de præterito, possint esse nobis occulta & incognita. Tum etiam, quia non aliam reddunt rationem, quare neutra ex propositionibus contradictoriis de futuro contingenti sit determinatè vera vel falsa, nisi quia futurum contingens non habet esse determinatum in suis causis, ut patet ex verbis D. Thomæ in 1. distin. 38. quæst. 1. art. 5. ad 2. supra relatis, ait enim: *Futurum contingens non est determinatè verum antequam fiat: quia non habet causam determinatam.* Sed hæc ratio probat futura contingentia non habere veritatem objectivam determinatam ante decretum, etiam quoad se, & respectu intellectus divini: Ergo prædicta interpretatio non est legitima.

§. III.

Conclusio ratione suadetur.

111 **P**otes in super probati conclusio ratione fundamentalis, quam sic breviter propono. Veritas objectiva determinata, de objecto absolute, vel conditionate futuro, præsupponit ipsum objectum ut absolute, vel conditionate futurum: Sed nullum contingens ante decretum, & prædefinitionem voluntatis divinæ, est absolute, vel conditionate futurum: Ergo nec ulla propositio de futuro contingenti determinatè vera vel falsa. Major constat ex illo communi Philosophorum axiomate, *Ex eo quod res est vel non est, propositio dicitur vera vel falsa:* cujus ratio est, quia verum præsupponit ens, sicut proprietas essentialiam. Minor autem constat ex dictis §. 2. articuli præcedentis, ubi demonstravimus ante decretum, & prædefinitionem divinæ voluntatis, nihil esse determinatè futurum: Tum quia ante illud res omnes sunt in statu mere possibilitatis, & solum habent esse in virtute & omnipotentia Dei; & tunc adhuc nihil amplius habebat mundus hic productus, quam qui solum est possibilis: Tum etiam, quia ante Dei decretum, futura contingentia non habent esse futurum ex natura sua, auctus Deus non posset facere ut non essent futura; neque ex Dei causalitate, cum enim Deus sit agens liberum, non potest intelligi aliqua ejus causalitas, ante decretum, & liberam determinationem suæ voluntatis.

112 Adde quod, futurum (ut supra ostendimus) est illud quod est determinatum in causa, ad habendam existentiam pro duratione sequenti: unde cum ante decretum, quod est libera determinatio divinæ voluntatis, nihil sit determinatum in causa prima, ad habendam existentiam

A pro duratione sequenti, nihil etiam antecederet ad illud, potest esse, vel concipi ut determinatè futurum: sicut nec ante Dei potentiam, nihil potest esse, vel concipi ut possibile.

Probatur secundò conclusio: Omnis veritas objectiva determinata, debet fundari in aliquo esse, cum veritas consequatur ad ens: Vel ergo veritas objectiva futurorum contingentium ante decretum, fundatur in esse quod habent in se, vel in esse quod habent in suis causis? Neutrum dici potest: Ergo nullam habent veritatem objectivam ante decretum. Minor, quantum ad primam partem, constat: contingentia enim, quando sunt futura, non sunt in se, ut patet. Ergo veritas objectiva eorum, si quam habeant, non potest fundari in esse quod habent in se. Probatur verò quantum ad secundam. Nulla res futura habet esse certum & determinatum in causa indifferenti, & impeditibili, ut supra contra Molinam ostendimus: Sed ante decretum omnis causa libera & contingens, est indifferentis, & impeditibilis, saltem à Deo: Ergo ante illud non habet esse certum & determinatum in suis causis. Unde D. Thomas in dist. 38. quæst. 1. art. 5. *Quædam cause sunt quæ habent ad utrumque, & in istis causis effectus de futuro nullam habent certitudinem, vel determinationem.*

Confirmatur: Veritas objectiva, ut diximus in primo notabili, consistit in connexione prædicati cum subiecto: At in signo rationis antecedente divinum decretum, nulla potest esse aut concipi connectio inter prædicatum & subiectum propositionum de futuro contingenti: Ergo nec ulla veritas objectiva. Minor probatur, in tali signo nulla potest esse vel concipi causa, quæ certò & infallibiliter conjungat extrema propositionis de futuro contingenti, v.g. existentiam cum Antichristo, vel conversionem cum Petro: nam in tali signo non concipitur in Deo, nisi omnipotentia nudè sumpta, & omnino indeterminata ad productionem rerum, & secundum principia Adversariorum, decretum indifferentis concurrenti ad quodcumque homo voluerit: At connectio illorum extremorum, non potest procedere, nec à divina omnipotentia nudè sumpta, & indeterminata, neque à decreto indifferenti: quia (ut sepe diximus cum S. Thoma) à causa indifferenti, ut indifferentis est, non potest oriri certus & determinatus effectus: Ergo in signo antecedenti decretum, nulla potest esse aut concipi connectio determinata inter prædicatum & subiectum propositionum de futuro contingenti.

Probatur tertio: Adversarii dum intendunt suadere determinationem veritatis objectivæ in futuris contingentibus, proprii ad decretum, committunt circulum viciosissimum: etenim determinationem veritatis objectivæ suadere nituntur, ut probent determinationem veritatis formalis existentis in divino intellectu; quod patet, ponunt enim determinatam veritatem objectivam in futuris contingentibus, ut in ea certò à Deo cognoscantur, cognitione omnino infallibili, quæ que non sit exposita fallitati: hoc autem idem est ac probare determinationem veritatis formalis. At etiam determinationem veritatis objectivæ, colligunt ex determinatione veritatis formalis: Ergo committunt circulum viciosum. Minor subsumpta probatur: nam pro illa determinatione sic arguit. Tunc propositio est vera & determinatè, quando significat ré sicuti est: Sed hoc habet propositio de futuro contingenti ante

tur: cum talis veritas objectiva, supponat futuritionem in rebus contingentibus, vel sit ipsamet futuritio rerum, ut objecta intellectui divino: Atqui talis veritas objectiva, secundum principia Adversariorum, oritur ex natura & vi oppositionis contradictoriae: Ergo & futuritio rerum contingentium. Minor constat, ideo enim Adversarii volunt unam contradicentium de futuro contingenti esse determinate veram, & alteram falsam ante decretum, quia sunt contradictoriae, & quia talis est lex, & natura contradictionis, ut una pars debeat semper esse determinate vera, & altera falsa: Ergo veritas illa objectiva in propositionibus de futuro contingenti, non aliunde oritur, quam ex ipsa natura contradictionis, seu oppositionis contradictoriae.

221 Secunda ratio potest sic formari, Illud quod est futurum ante primum principium, & primam veluti radicem totius libertatis, & contingentiae in rebus, est necessarium, & non liberum futurum; implicat enim dari, vel concipi aliquam libertatem, aut contingentiam in rebus, ante primum principium, & primam radicem illius: At juxta principia Adversariorum, res sunt futurae, saltem conditionate, ante primum principium, primamque radicem totius libertatis, & contingentiae: Ergo sunt necessarium, & non liberum futurae. Major constat, Minor vero probatur. Decretum divinum est primum principium, & veluti prima radix libertatis & contingentiae in rebus: At in sententia Adversariorum, res sunt determinate futurae, saltem conditionate, ante decretum: Ergo sunt futurae ante primum principium, & primam radicem totius libertatis, & contingentiae in rebus. Minor constat, Major vero probatur ex quo divinum decretum est primum liberum, & tale per essentiam; e contra vero libertas quae est in rebus, est creata, dependens, & participata a Deo: unde cum primum in quolibet genere, sit causa ceterorum, & illud quod est tale per essentiam, sit causa eorum quae sunt talia per participationem, manifestum est, divinum decretum esse primum principium, & primam radicem totius libertatis creatae, & participatae a rebus: sicut Sol est fons, & origo totius lucis, & calor in corporibus inferioribus. Ex quo principio D. Thomas supra quaest. 2. art. 3. ex variis gradibus bonitatis, & perfectionis, quae reuident in rebus creatis, demonstrat dari unum primum ens, summum bonum, & perfectum, quod est prima causa, primumque principium totius entitatis, & bonitatis in rebus creatis.

222 Confirmatur primò: Nulla potest dari perfectio simpliciter simplex in rebus creatis, quae non procedat immediate a Deo, tanquam a primo principio, sicut nullus potest esse radius, qui non procedat a Sole, nec ullus rivulus, qui non promanet a fonte. Unde dicitur Jacobi 1. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum, de sursum est descendens a Patre luminum.* Sed libertas actualis est aliqua perfectio simpliciter simplex, quae competit solum perfectissimis & nobilissimis creaturis huius universi, hominibus scilicet & Angelis: Ergo debet immediate procedere & emanare a Deo, tanquam a primo principio: non potest autem ab illo immediate procedere, nisi ratione liberi decreti suae voluntatis, quo efficaciter praedestinat, creaturam infallibiliter simul & liberè operaturam, & quo attingit, & causat, non solum substantiam, sed etiam mo-

adum libertatis, & contingentiae in nostris operationibus; decretum enim indifferens, ut infra dicemus, non causat, sed expectat, vel supponit liberam determinationem voluntatis humanae: Ergo si res ponantur, vel supponantur determinate futurae, antecedenter ad decretum praedeterminans, ponuntur & supponuntur futurae, ante primum principium, & primam veluti radicem totius libertatis actualis; ac proinde supponuntur futurae necessarium, & ex natura rei, non vero liberè & contingentè.

Confirmatur secundò: Futuritio quae antecedit omnem libertatem tam Dei, quam creaturarum, est necessaria, & non libera: At futuritio quae est prior decreto, antecedit omnem libertatem, tam Dei, quam creaturarum: Ergo est necessaria, & non libera. Minor quantum ad primam partem constat, cum enim decretum sit libera determinatio voluntatis divinae, evidens est quod futuritio quae est prior decreto, est prior libertate divina. Probatur vero quantum ad secundam: cum enim omnis libertas creata, sit participata a divina; & quod est tale per participationem, non possit esse, nec concipi in eo signo, in quo adhuc non est, nec concipitur illud quod est tale per essentiam, manifestum est futuritionem rerum contingentium, non posse esse, vel concipi ut liberam, per ordinem ad voluntatem creatam, in signo antecedenti decreto, in quo nullum adhuc est, nec concipitur exercitium libertatis increatae, nec ulla libera determinatio voluntatis divinae, circa res creatas, & illarum existentiam, vel futuritionem.

Confirmatur tertio: Libertas divina & humana essentialiter inter se subordinantur, & se habent per modum primi, & secundi liberi: unde cum repugnet quod aliquid praecedat primum alicujus ordinis, & non praecedat secundum, essentialiter subordinatum, implicat quod futuritio rerum contingentium, antecedat decreto, & liberam determinationem voluntatis divinae, & non praecedat similiter electionem, ac determinationem voluntatis humanae. Sicut repugnat quod aliquis motus corporalis, sit prior motu primi mobilis, & posterior motibus aliorum corporum caelestium inferiorum, quae illi subordinantur, & ab ejus impulsu, & motione dependent.

Tertia ratio quam supra insinuavimus, potest sub hac forma breviter proponi. Quod convenit alicui ex se, & ex sua natura, convenit ei necessarium, & non liberum, seu contingentem: At futuritio quae antecedit decretum, convenit rebus ex se, & ex sua natura: Ergo convenit illis necessarium, & non liberum. Major constat, Minor vero probatur. Illud quod non convenit rebus ab extrinseco, competit illis ex se, & ex sua natura: Sed futuritio quae antecedit decretum, non competit rebus ab extrinseco: Ergo illis competit ex se, & ex sua natura. Minor probatur, Futuritio non potest convenire rebus ab alia causa extrinseca, nisi vel a Deo, vel a causa secunda: Sed ante decretum non potest illis convenire, nec ex causalitate Dei, nec ex efficientia alicujus agentis creati: Ergo non potest illis convenire ab extrinseco. Minor quantum ad primam partem est evidens, cum enim Deus non sit agens naturale, sed liberum, nulla potest in eo esse vel concipi causalitas, antecedenter ad liberum decretum suae voluntatis. Probatur vero quantum ad secundam. Cum omne agens creatum sit subordinatum

ti: hæc namque propositio, *voluntas diligit*, A
contradictoriè opponitur isti, *voluntas non dili-*
git; & tamen licet una sit vera, & altera falsa de-
terminatè, pro instanti reali, neutra determinatè
est vera, aut falsa, pro priori natura, pro quo in
eodem instanti reali, voluntas ut indifferens, per
modum actus primi præcedit.

133 Tertiò responderi potest, quod vis & natura
contradictionis, exigit ut una ex contradicto-
riis, sit determinatè vera, & altera falsa: una
determinatè formaliter, concedo: una de-
terminatè materialiter, nego. Sensus distinctio-
nis est, ex contradictione provenire, quod de
facto utraque propositio nunquam sit vera, vel
utraque falsa, sed quod si una sit vera, altera de-
beat esse falsa: quòd verò hæc materialiter, &
in individuo sit vera, determinatè præ alia, hoc
non provenit ex contradictione, sed vel ex ma-
teria, ut in propositionibus necessariis, vel ex
determinatione præsentialitatis, aut præteriti-
onis, ut in propositionibus de præsentibus, & præte-
rito; aut ex determinatione causarum, ut in
propositionibus de futuro contingenti: unde
antecedenter ad decretum, quod est determi-
natio causæ primæ, nulla potest esse determi-
natè vera, vel falsa; sed una tantum indetermi-
natè, & sub disjunctione, eo ferè modo, quò
altero oculi, dicitur necessarius ad videndum,
ut exposuimus §. i. annotatione terttia. Ex quo
patet responsio ad confirmationem, dicendum
enim est, quòd sicut disjunctiva est necessaria, si
constet ex partibus impossibilibus; licet neutra
earum sit necessaria, ut patet in hac, *Petrus est*
albus, vel *non albus*: ita tota disjunctiva
potest esse determinatè vera, etiam si nulla pars
sit determinatè vera; quia ad necessitatem, aut
veritatem determinatam disjunctivæ, sufficit
impossibilitas partium, secundum verita-
tem aut falsitatem.

134 Objicies secundo: Illa propositio est deter-
minatè vera, quæ est conformis suo objecto: Sed
hæc propositio, *Antichristus erit*, etiam pro
priori ad decretum, est conformis suo objecto:
Ergo est determinatè vera. Major patet, Mi-
nor probatur. Tunc propositio est conformis
objecto, quando illud ita se habet, ut per eam
enunciatur: Sed objectum hujus propositionis,
Antichristus erit, ita se habet ut enunciatur per
illam; cum reverà Antichristus sit habiturus
existentiam in aliqua differentia temporis, ut est
certum de fide, & in scriptura revelatum: Ergo
hæc propositio, etiam pro priori ad decretum,
est conformis suo objecto.

135 Confirmatur: Illa propositio de futuro est de-
terminatè vera, quæ aliquando habebit suam de
præsentibus, seu de inesse veram: veritas enim pro-
positionis de futuro, per suam de inesse, seu de
præsentibus regulari & cognosci debet: Sed hæc
propositio, *Antichristus erit*, habebit aliquando
suam de inesse veram; aliquando enim verum
erit dicere, *Antichristus nunc est*, ut est certum de
fide: Ergo est determinatè vera.

136 Confirmatur amplius: Objectum hujus pro-
positionis, *Antichristus erit*, non est determinatio
causæ primæ (aliòquin non esset de futuro, sed
de præsentibus, sed existentia ipsius Antichristi, ha-
benda pro tempore). Ergo quamvis causa pri-
ma, in signo antecedenti decretum, non sit de-
terminata ad producendum Antichristum, hoc
tamen non obstat, quin talis propositio, pro illo
priori sit determinatè vera.

137 Ad objectionem respondeo, concessa Majo-

ri, negando Minorem: ad ejus probationem,
distinguo Majorem. Tunc propositio est con-
formis objecto, quando ita se habet, ut per eam
enunciatur: si hoc habeat ex vi illius signi, in
quo enunciatur, sive ex vi dispositionis factæ
in tali signo, concedo. Si hoc habeat ex vi
alterius signi, sive ex vi dispositionis factæ
in alio signo subsequenti, nego. Quòd autem
Antichristus sit habiturus existentiam, pro ali-
qua differentia temporis, hoc non provenit, ex
vi dispositionis factæ in signo antecedenti de-
cretum; sed ex vi ipsius decreti, quo voluntas
divina se determinavit ab æterno ad producen-
dum aliquando Antichristum; & quia tale de-
cretum & determinatio causæ primæ, in Scri-
ptura revelatur, ideo hæc propositio *Antichristus*
erit, modò non solum est determinatè vera, sed
etiam certa de fide.

Ad confirmationem similiter respondeo,
concessa Majori, distinguendo Minorem: Hæc
propositio, *Antichristus erit*, formata pro priori
ad divinum decretum, habebit aliquando suam
de inesse veram, ex vi talis prioris, & dispositio-
nis in eo factæ, nego Minorem. Ex vi signi po-
sterioris, & divini decreti determinantis ali-
quando producere Antichristum, concedo Mi-
norem, & eodem modo distinguo Consequentiam.

Ad secundam confirmationem, dicendum est,
objectum propositionis de futuro contingenti,
neque esse solum determinationem causæ, ne-
que solum existentiam rei, ut habendam pro
tempore futuro; sed existentiam rei, ut habendam
ex vi præsentis determinationis causæ:
unde quamvis decretum, & determinatio cau-
sæ primæ, vel secundæ, non sit objectum ha-
rum propositionum, est tamen ejus fundamen-
tum, & prima regula, primaque radix conformi-
tatis quam habent cum illo; eo proportio-
nali modo quò indifferens judicium rationis
est prima regula libera determinationis volun-
tatis, quamvis non sit objectum ipsius. Unde ut
aliqua res in aliquo sit, & concipiatur ut futura,
non sufficit quòd sit aliquando habitura exi-
stentiam (hoc enim potest verificari de re pos-
sibili, considerata in statu mera possibilitatis,
ut supra dicebamus) sed insuper requiritur,
quòd sit habitura existentiam, ex vi præsentis
determinationis causæ: quod non potest veri-
ficari de Antichristo, pro priori ad divinum de-
cretum, cum pro tali signo divina voluntas sit
omnino indifferens, & indeterminata ad ejus
productionem.

Dices, Sequitur ex hac responsione, omnem
propositionem affirmativam de futuro contin-
genti, esse falsam, pro priori ad decretum, &
negativam, ejus contradictoriam, veram. Pro-
batur sequela, quantum ad primam partem, quia
propositionis affirmativæ falsitas, consistit in
hoc, quòd aliquid affirmet aliter ac est: At di-
cta propositio affirmat aliquid pro illo priori,
aliter ac est, enunciat enim rem esse futuram,
quæ reverà pro illo priori non est futura: Ergo
est falsa. Ex quo probata manet secunda pars
sequelæ, nam id quòd sufficit ad falsitatem af-
firmativæ, sufficit etiam ad veritatem negativæ
contradictoriæ, ut patet.

Respondeo distinguendo Minorem: Affir-
mat aliquid quòd pro illo priori non est, ly
non est, accepto præcisivè, id est quòd pro illo
priori, non intelligatur esse, concedo Mi-
norem. Accepto repugnantè, & contrariè, ne-
go Minorem, & Consequentiam. Quia ut falsa
esset

esset hæc propositio, necessarium erat, quod affirmaretur aliquid, quod pro illo priori non esset, contrariè, aut repugnanter: id est, quod haberet aliquid ex vi illius prioris, repugnans futuri-
 141. rationi quam affirmat.

Hæc solutio potest hoc exemplo elucidari. Quando aliquis considerando hominem secundum se, & sua prædicata essentialia, dicit, *homo non est albus*, tunc ly *non albus*, potest dupliciter sumi; primò repugnanter, & contrariè; & in hoc sensu, propositio est falsa, quia significat albedinem homini repugnare; secundò, merè præcisiuè, & sic talis propositio est vera, significat enim, hominem non esse essentialiter album, & naturam humanam esse de se in-
 142. differentem ad albedinem, vel non albedinem.

Ita similiter, quando dicitur, *Antichristus prior ad decretum non est futurus*, ly *non futurus*, potest sumi repugnanter & contrariè, & denotare futurationem Antichristo repugnare; & in hoc sensu, hæc propositio est falsa, nec est in materia contingenti, sed impossibili: impossibile enim est, futurationem Antichristo repugnare. Secundò ly *non futurus*, potest sumi purè præcisiuè, prout significat Antichristum, ex vi signi antecedentis decretum, esse in-
 143. differentem ad futurationem, vel non futurationem, & ab utraque præciscindere; & sic propositio est verissima, sed non est in materia contingenti, sed necessarium; cum necessarium sit, ante decretum, & determinationem voluntatis divinæ, res omnes esse in statu merè possibilitatis, & indifferentes ad futurationem vel non futurationem. Aliam hujus instantiæ solutionem dabimus in Tractatu de Angelis.

Obijciunt ultimò: Veritas & falsitas sunt proprietates propositionis, ut docent Philosophi in Logica: At determinatæ essentiæ convenire debent determinatæ proprietates, in omni signo imaginabili: Ergo veritas & falsitas debent convenire propositionibus de futuro contingenti, in omni signo imaginabili, subindeque in signo rationis antecedenti divinum decretum.

Respondeo primò hoc argumentum nimis probare, quia ex illo sequitur, propositiones de futuro contingenti esse determinatè veras aut falsas, ac proinde illarum objectum determinatè futurum, vel non futurum, non solum prior ad decretum, sed etiam pro signo possibilitatis rerum; cum pro tali signo, & quocumque alio imaginabili, proprietates debeant con-
 144. venire essentiæ.

Respondeo secundò distinguendo Majorem. Veritas & falsitas sunt proprietates propositionis, formalis, concedo: materialis, nego. Propositiones autem de futuro contingenti, prior ad divinum decretum, non sunt formaliter propositiones, sed tantum materialiter, ut supra annotavimus.

Respondeo tertio distinguendo Majorem: Veritas & falsitas sunt proprietates propositionis, proprietates respectivæ, concedo; absoluta, nego. Similiter distinguo Minorem: Determinatæ essentiæ convenire debent determinatæ proprietates, si sint absolutæ, concedo: si sint respectivæ, nego.

Explicatur: Sicut æqualitas vel inæqualitas sunt proprietates quantitatis, non absolutæ, sed respectivæ: quia una quantitas dicitur æqualis per ordinem ad alteram cui commensuratur,

& inæqualis per ordinem ad aliam quam excedit, vel à qua exceditur. Ita similiter veritas & falsitas sunt proprietates propositionis, non absolutæ, sed respectivæ; quia sumuntur per ordinem ad objectum, & ex conformitate, vel dif-
 145. formitate quam habet ad illud: unde sicut si daretur una tantum quantitas, neque esset æqualis, neque inæqualis, sed indifferens ad utrumque: ita si detur aliquod signum rationis, in quo objectum propositionis de futuro contingenti, non sit determinatè futurum vel non futurum; illa etiam, in tali signo, non erit determinatè vera vel falsa, sed non vera & non falsa, id est indifferens ad veritatem & falsitatem.

ARTICULVS V.

Vera sententia stabilitur, & medium in quo Deus futura contingentia cognoscit, explicatur.

Sapienter monet Ecclesiastes, omnia tempus habere, & tempus esse plantandi, tempus evellendi; tempus destruendi, & tempus ædificandi. Articulis præcedentibus, falsas Recentiorum sententias confutavimus, nunc tempus est, ut veram D. Thomæ & Discipulorum ejus sententiam stabiliamus, & medium in quo Deus futura contingentia certò & infallibiliter cognoscit, breviter declaremus. Hæc solum agemus de futuris absolutis, de conditionatis verd dicemus disputatione sequenti.

§. I.

Præscientia futurorum fundari in decreto, seu prædefinitione voluntatis divinæ, SS. Patrum testimonio ostenditur.

Dico igitur: Deum cognoscere certò & infallibiliter futura contingentia absoluta, in decreto & prædestinatione suæ voluntatis, si-
 146. ve potius in essentia & omnipotentia divina, ut per tale decretum determinata.

Probatur primò ex Dionysio, & aliis SS. Patribus supra citatis, qui aperte docent Deum omnia in sua essentia tanquam causa cognoscere: Sed essentia divina non est causa futurationis rerum, nisi ut determinata per liberum divinæ voluntatis decretum; cum Deus non agat ex necessitate naturæ, sed ex beneplacito suæ voluntatis: Ergo omnia futura Deus cognoscit in suo decreto.

Probatur secundò ex Hilario 9. de Trinit. sic dicente: *Sed Quia Deus facere decrevit, in sua voluntate cognovit*: Sed Deus, cum non sit agens naturale, sed liberum, decrevit ab æterno facere universa quæ in tempore operatur, etiam futura contingentia & libera, juxta illud Apostoli ad Ephesios 1. *Operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ*: Ergo Deus in decreto suæ voluntatis, futura contingentia & libera cognoscit.

Probatur tertio ex Augustino libro de prædestin. Sanctorum cap. 10. ubi certam de futuris & promissis notitiam repetit à prædestinatione & decreto Dei, ait enim: *Prædestinatione Deus ea præscivit quæ fuerat ipse facturus*. Et ibi agens de promissione facta Abraham, Patrem multarum gentium esse constitutum, post multa hæc adjungit: *Credidit Abraham dans gloriam Deo, quoniam quæ promisit, ponens*

Disp. 2. art. 1. q. 2.

145